

G U Y D E
M A U P A S S A N T

De Horla

Een dagboeknovelle

1887

Biografie

Guy de Maupassant (1850–1893)

Guy de Maupassant werd geboren op 5 augustus 1850 in het kasteel van Miromesnil, in Normandië. Hij groeide op aan de kust, vlak bij Étretat, en de zee zou zijn hele leven door zijn werk stromen. Zijn ouders scheidden toen hij elf jaar was. Hij werd opgevoed door zijn moeder, Laure de Maupassant, een ontwikkelde vrouw met literaire ambities, die hem in contact bracht met haar jeugdvriend Gustave Flaubert — de meest beslissende ontmoeting van zijn leven.

Flaubert nam de jonge Maupassant onder zijn hoede en leerde hem schrijven met een ijzeren discipline. Tien jaar lang schreef Maupassant zonder te publiceren, onder het waakzame oog van zijn meester. In 1880 verscheen *Boule de suif* in de bundel *Les Soirées de Médan*, samen met werk van Zola en andere naturalisten. Het was een onmiddellijk succes. Maupassant was dertig jaar oud en beroemd van de ene dag op de andere.

Het decennium dat volgde was adembenemend productief. In tien jaar schreef hij zes romans, meer dan driehonderd korte verhalen, drie reisboeken en talloze journalistieke stukken. Zijn verhalen verschenen bijna wekelijks in Parijse kranten. *Bel-Ami* (1885), *Une Vie* (1883), *Pierre et Jean* (1888) — elk een meesterwerk in zijn soort. Hij werd gelezen door heel Europa. Tolstoj bewonderde hem. Henry James analyseerde hem. Tsjechov leerde van hem.

Maar onder dit succes groeiden de schaduwen. Maupassant had syfilis opgelopen in zijn jonge jaren — een ziekte die toen ongeneeslijk was en die het zenuwstelsel langzaam vernietigt. Vanaf de midden jaren tachtig begon hij te lijden aan migraineaanvallen, oogpijnen, hallucinaties en uitgesproken paranoïde episodes. Hij zag spoken. Hij hoorde stemmen. Hij geloofde dat zijn eigen gedachten werden afgetapt door een onzichtbare aanwezigheid.

De Horla, geschreven in 1887, is het directe literaire neerslag van die ervaring. Het is geen allegorie: Maupassant beschreef wat hij werkelijk voelde. De grens tussen autobiografie en fictie is in dit boek dunner dan in enig ander werk dat hij schreef.

In januari 1892 probeerde hij zichzelf te doden met een briefopener, na een nacht van hallucinaties. Hij overleefde, maar zijn geest was gebroken. Hij stierf op 6 juli 1893 in een psychiatrische instelling in Passy, zes weken voor zijn drieënveertigste verjaardag. Zijn vriend en notaris beschreef zijn toestand bij zijn dood als volkomen schildpadachtig: hij herkende niemand meer, sprak niet, at niet. Hij was de laatste anderhalf jaar van zijn leven opgehouden te bestaan.

— *De redactie*

Voorwoord

De Horla verscheen in 1887 in de Parijse krant *Gil Blas* en werd datzelfde jaar opgenomen in een verhalenbundel. Maupassant was zevenendertig jaar oud. Hij had op dat moment al de eerste tekenen van de ziekte die hem zou doden: visuele hallucinaties, achtervolgingswaan, de overtuiging dat zijn gedachten werden gelezen door iets wat hij niet kon zien of aanraken.

De Horla is geen fantastisch verhaal in de traditionele zin — het is een zelfportret, gefilterd door fictie. De verteller is een man van goede stand die woont aan de Seine bij Rouen. Hij houdt een dagboek bij. In het begin zijn de aantekeningen luchtig: hij beschrijft het landschap, de schepen op de rivier, het licht van de zomerochtenden. Dan begint iets te veranderen. Hij slaapt slecht. Hij raakt water en melk kwijt die hij zeker heeft neergezet. Hij wordt wakker met het gevoel dat iemand hem heeft aangeraakt.

Naarmate de weken vorderen, groeit de overtuiging dat er iets in zijn huis is — iets onzichtbaars, iets wat drinkt,

wat ademt, wat denkt, wat zijn eigen wil langzaam overneemt.

Maupassant geeft dit wezen een naam: de Horla. Het woord bestaat niet — het klinkt als *hors-là*, "buiten-daar", iets wat tegelijk aanwezig is en buiten het bereik van de zintuigen valt. De Horla is geen spook in de gewone zin. Hij is eerder een nieuwe levensvorm, superieur aan de mens, die de mensheid zal vervangen zoals de mens de dieren heeft vervangen. De verteller leest over soortgelijke gevallen in Brazilië, en begrijpt: het wezen is aangekomen met een schip van de andere kant van de oceaan.

Het heeft hem gekozen. Wat De Horla zo beklemmend maakt, is de dubbele bodem die Maupassant er bewust in legt. De tekst laat voortdurend de vraag open: is de Horla echt, of is de verteller krankzinnig? Alle "bewijzen" die hij opvoert, kunnen worden verklaard door slaapwandelen, door wanen, door een ziek brein dat zichzelf bedriegt. Maupassant wist dat de lezer die vraag zou stellen — en hij wist ook, vanuit zijn eigen ervaring, dat die vraag geen antwoord heeft. Dat is precies het verschil tussen waanzin en bijgeloof: de krankzinnige weet het niet zeker.